

Kaán Károly : Az Alföld problémája. 116 oldal. Dunántúl egyetemi nyomdája Pécsen. 1929. — Kaán Károly nemrég nagyszerű tanulmányban foglalkozott az Alföld sürgősen megoldásra váró kérdéseivel. (*A magyar Alföld, 1927.*) Most újra erről a kérdés-komplexumról értekeznek. Kaán K. prófétája lett ennek a kérdéssorozatnak, mert mint mondja, «boldogulásunk sarkköve a nagy magyar róna, talpraállásunk és megerősödésünk egyik elsőrendű feltétele az Alföld problémáinak megoldása». Lehet, hogy ebben egy kis túlzás is van, de bizonyos, hogy a megcsonkított Magyarországra tényleg igen fontos feladat az Alföld rónájának *bellerjes* kihasználása. Ebben az értekezésben Kaán a gyakorlati megoldás jól megfontolt és minden oldalról megvilágított helyes javaslatok egész rendszerével lép a nyilvánosság elé. Csak hozzá kell fogni a munkához és rövid néhány évtized alatt tényleg «virágzó kertek», «szorgalmasan működő gyárak» és «szabad emberek»-kel lesz tele az Alföld, mint azt Széchenyi István álmodta. Kaán K. rábeszél, argumentál, hideg számításokat végez s a helyes utat lángoló hittel mutatja. Sajna, a valóság nem igen követi bölcs tanácsait, mert maga is szemrehányóan állapítja meg, hogy se «a köz-, se a magántulajdonban lévő birtokok» nem láttak hozzá a munkához s biztatja a kormányt is, hogy «érvényt szerezzen a törvény rendelkezéseinek s hogy a törvény előírásai végrehajtását elsősorban és mindenütt, kivétel nélkül biztosítsa» (p. 53.). Itt épen az erdő-törvény végre nem hajtása miatt panaszkodik. De másutt más miatt kell panaszkodnia. A könyv 116. oldalán a 9. fejezetben foglalkozik a tanyavilág falusításának kérdésével, az Alföld kedvezőtlen körülményeivel, az öntözés kérdésével, erdőszítéssel, a közlekedés megszervezésének sürgősen megoldandó tervével, a kormányzat szándékaival ezt a kérdést illetően. Semmi-

ről sem feledkeznek meg. Gazdasági, szociális és minden kulturális szempont kimerítően boncolás alá kerül. Nagyszerű könyv — azok számára, akiknek kötelességük az egyetemleges magyar érdekek megőrzésére gondot viselni. Kész munkaterv és program azoknak, akiknek hivatalból főgondjuk a *salus rei publicae* minden ügyesbajos dolga. Félő azonban, hogy Kaán K. nagyszerű elgondolása még hosszú időnkig kell, hogy várjon a megvalósításra. Széchenyi gondolatai 100 évig várták a feltámadást. Kaánban a «legnagyobb magyar» átélései, látomásai újra cselekedetté szökkentek, olyképen, hogy folytonos súlyos rábeszéléssel szeretné a nagy kérdés megoldását valósággá váltani. Mi, akik olvassuk ezt a szép tanulmányt, óhajtva óhajtjuk, hogy azok is szívleljék meg, akiknek a hatalom is megadatott. Aki akár vonaton, akár más alkalmatosságon végigjárja az alföldi rónát, s amint a lekopasztott fák közt sorra veszi az óriási területen fekvő, de nádfedeles, kicsi házikókból összerótt falvakat s még inkább a faluvégeken a hősöknek adott kis háztelkeken sárból, vályogból, nagy ritkán felerészben téglából uniformizálva összetákolat ház-sorokat látja a zsíros, fekete talajú termékeny rónán — az megdöbben és magyar önérzete lejjebb száll és szégyenkezni kezd. Az Alföld problémája vért szöktet az arcába. Jólét, szépség, rend kell ide, ennek a vitéz, dolgos és eszes népnek. Kaán K. írása mutatja az utat; lépjetek rá!

Gesztli Lajos.

Pannónia virágos kertje. (34 magyar szent legendája rövid életrajzokban. Összeállította: S. Balázs Benedikta, obl. S. B. Bpest, 1929.) — A magyar szentek életének gyűjteményes kiadása finom és gyakorlati gondolat volt. Ezirányú irodalmunk amúgy is szegény. Annál nagyobb örömmel kell tehát köszöntenünk minden olyan tö-

rekvést, mely hagiografikus irodalmunk gazdagodását jelenti.

A munka több szerző: Balázs Benedikta, Bodnár Remig és Nagy Balázs tollából az Árpádház, majd az egyes szerzetesrendek szentjeinek életét tartalmazza. Az egyes életrajzok vonzó melegséggel, élvezetes könnyedséggel s a vallásos ráhatás nemes páthoszával vannak írva. A megírás sikerében nem egyformán osztozkodnak. Ennek oka talán az lehet, hogy az egyes szentek ábrázolásában kétféle életrajz-felfogás és mód érvényesül. Az egyik történetírói szabású, a másik pedig szinte ragyogó stilizálással szépirodalmi módszerű. A két irány között ezért nem alakul ki egységes alakítás s az életrajzok egyik-másikában elmosódik a legendák önkéntelen naiv bája s zamata.

Egyébként az életrajzokban két különös értéket kell kiemelnünk. Az egyik az, hogy megírásuk szempontjában érvényre jutnak — habár halványan — a vallásos érzés történeti mozzanatai. Különösen meglepő és újszerű ez irányban Szent Özséb élete. A másik pedig az, hogy az életrajzírók igen megalapozott hangsúllyal mutatnak rá a magyar szentek ama páratlanul álló egyéni vonásaira, hogy majdnem valamennyiüknek valami fönséges nemzet-szolgálat van s így nemcsak az egyházi, hanem a nemzeti ideál-rendben is vezető, sugalló helyet töltenek be.

A könyv kiállításának nemes, de izléses egyszerűségével vonzóan hat. *bs.*

A függetlenség árnyékában. *Milotay István összegyűjtött cikkei és kortörténeti jegyzetei.* — Amikor az ember végiglapozza Milotay István könyvbe gyűjtött vezércikkeit, akarva, nem akarva eszébe jut egy másik könyv, amely nagy sikert aratott Angolországban, valamivel kisebb Magyarországon, de a legnagyobbat Nagyromániában aratta, s amelyről 1927 októberében Roman Ciorogariu nagyváradi görögkeleti püspök ezeket

mondta a szenátusban: «Biztosítom önöket, hogy amikor elolvastam a könyvet, megborzadtam és ezt mondtam: Ha én idegen lennék és ezt a könyvet olvasnám, én is azt mondanám: ez a nép nem méltó, hogy Európában legyen. Aminthogy tényleg azt mondják: ki fogunk titeket kergetni Európából». Talán mondanunk sem kell, hogy Szász Zsombor könyvéről van szó, amelynek angol kiadása szenzáció volt a nemzetközi világban és amely azért fájt olyan mértéktelenül a románoknak, mert a könyv román állapotokat ismertetvén, kizárólag román forrásokból merít, csak azt idézi, amit románok mondanak saját magukról. Az előbb említett püspök szerint Szász Zsombor nem mond egyebet, csak azt, hogy ez a természeténél fogva tehetetlen, kultúrára képtelen nép nem méltó, hogy egy országot kormányozzon.

Hát ez a könyv jut az ember eszébe, amikor Milotay István kortörténeti jegyzeteit végiglapozgatja és megtanulja abból, hogy ami ebben a trianoni Magyarországon van, ember, intézmények, élet, levegő, politika, irodalom, művészet, az mind az elképzelhető legrosszabb, az mind olyan, mint a cölöpépítmény, «amely mocsárra épült».

Ha a mocsár, nyomor és elégedetlenség, a kultúrátlanság kiszárad, nem lesz többé szükség cölöpépítményekre sem. A cölöpösök érdeke tehát, hogy minden a régiben maradjon. Ilyen ez a mostani magyar kormányzati rendszer is. Cölöpépítmény, amely feneketlen erkölcsi és szociális mocsárból nőtt ki és ezt mindenáron fenn akarja tartani. S mi erre a mocsárra várakat akarunk építeni, a jövő Nagymagyarországot!

Szó sincs arról, mintha Magyarországon minden jó volna, úgy ahogy van, vagy hogy nem lehetne elképzelni jobban és modernebbül és magyarabbul a kormányzatot, társa-